

دانشگاه پیام نور
استان تهران - واحد ری
بخش علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته آموزش محیط زیست

گروه آموزش محیط زیست

عنوان پایان نامه:

بررسی اثر بخشی آموزش چگونگی مواجهه با زلزله و اثرات زیست محیطی

آن از طریق اینترنت بر دانش مخاطبان

(مطالعه موردی کارمندان دانشگاه تهران)

پژوهشگر:

محمد مهدی لطفی

استاد راهنما:

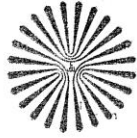
دکتر سید محمد شبیری

استاد مشاور:

دکتر بابک امیدوار

شهریور ۹۲

تاریخ .....
شماره .....
پیوست .....

دانشگاه پیام نور استان تهران

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد محمد مهدی لطفی
رشته آموزش محیط زیست

تحت عنوان

"بررسی اثربخشی آموزش چگونگی مواجهه با زلزله و اثرات زیست محیطی آن از طریق
اینترنت بر دانش مخاطبان مطالعه موردی: کارکنان زن و مرد دانشگاه تهران"

جلسه دفاع با حضور داوران نامبرده ذیل در روز شنبه مورخ ۱۳۹۲/۰۶/۳۰ ساعت ۹ در مرکز ری
برگزار شد و پس از بررسی پایان نامه مذکور با نمره به عدد ..... به حروف
..... و با درجه ..... مورد قبول واقع شد. نشد

هیات داوران:

داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبۀ علمی	امضاء
استاد راهنما	جناب آقای دکتر سید محمد شبیری	رئیس	
استاد مشاور	جناب آقای دکتر بابک امیدوار	رئیس	
استاد داور	سرکار خانم دکتر مریم لاریجانی	استاد	
نماینده گروه	سرکار خانم دکتر مریم لاریجانی	استاد	

آیا پایان نامه مذکور نیاز به اصلاحات دارد؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکزی

شهر ری، جاده ورامین، سه راه
تقی آباد، انتهای خیابان شهید
عربخواری، ساختمان مرکزی
شهید دکتر چمران (شماره ۱)

کد پستی:

۱۸۶۵۸۶۵۳۹۹

تلفن:

۳۳۴۱۶۸۱۱-۱۲

سایت دانشگاه:

<http://teh-rey.pnu.ac.ir>

ایمیل دانشگاه

info@shahrerey.tpnu.ac.ir

شهر ری، خیابان ابن بابویه،
ابتدای خیابان میر عابدینی،
پلاک ۹۰ ساختمان شیخ
صدوق (شماره ۲)

کد پستی:

۱۸۶۴۶۶۶۴۸۹

تلفن:

۳۳۳۸۹۹۶۴

۳۳۳۸۹۹۷۰

سایت دانشگاه:

<http://teh-rey.pnu.ac.ir>

تقدیم به :

خدای را بسی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم . والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم چرا که این دو وجود، پس از پروردگار مایه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند. آموزگارانی که برایم زندگی؛ بودن و انسان بودن را معنا کردند. و همچنین از همسرم که نشانه لطف الهی در زندگی من است .

حال این برگ سبزی است تحفه درویش تقدیم آنان....

سپاسگزاری :

از استاد عزیز و بزرگووارم جناب آقای دکتر شبیری که به مانند پدری دلسوز در این گروه علمی به آموزش و راهنمایی دانشجویان مشغول هستند.

از استاد عزیز و بزرگووارم جناب آقای دکتر امیدوار که نه فقط بعنوان استاد مشاور در این پایان نامه بلکه در تمام لحظات یاری ام نموده اند.

از استاد گرامی سرکار خانم دکتر لاریجانی مدیریت محترم گروه علمی آموزش محیط زیست برای زحمات بی دریغشان در این گروه تشکر و قدردانی کرده و از ایزد منان درخواست موفقیت روز افزونشان را دارم.

چکیده:

آموزش محیط زیست در برنامه های آموزش قبل از خدمت و ضمن خدمت آن دسته از مشاغلی که فعالیت ها و تصمیمات آنها بر محیط زیست موثر است امری حیاتی تلقی می گردد. لذا آموزش افراد به عنوان مهم ترین نیاز آموزش محیط زیست در سطح جهانی ذکر شده است. افراد و گروه های اجتماعی باید بتوانند از طریق آموزش، مجموعه ای از ارزشها و علائق به محیط زیست را کسب نموده و انگیزه های لازم را جهت مشارکت فعال در حفاظت و بهبود محیط زیست بدست آورند. گروه های شغلی و همه طبقات اجتماعی - اقتصادی که به نحوی از محیط زیست سود می برند، می توانند از طریق آموزش دانش ها، مهارت ها و بینش های ویژه خود را که ممکن است برای حل مسائل محیط زیست موثر باشند و آموزش دیده اند را در این امر شرکت دهند. در این خصوص می توان آموزش برای پیش گیری از آسیب های زمین لرزه های فاجعه بار و تبعات زیست محیطی آن را متذکر شد. باتوجه به زلزله خیز بودن ایران تمامی افراد می بایست نسبت به تبعات آن آگاهی های لازم را برای مواجهه با این سانحه در زمان قبل و بعد از آن داشته باشند. تلفات جانی و خسارت اقتصادی و تبعات زیست محیطی از نتایج این سوانح می تواند باشد. اما مهم این نکته است که نحوه آموزش چگونه باید باشد تا تمام اقشار جامعه به راحتی به آن دسترسی داشته باشند و از آن بهره ببرند. بسیاری از روانشناسان تربیتی معتقدند که شرایط یادگیری باید چنان سازماندهی شود که هر فراگیر بر اساس توانایی خود به فعالیت و یادگیری بپردازد. آموزش از راه دور و از طریق اینترنت به ویژه به کمک رایانه پاسخی مناسب به این نیاز محسوب می شود که این خود یکی از مزایای غیر قابل انکار این شیوه آموزش به شمار می رود. بدیهی است که اینگونه آموزش هنوز هم دارای نقص ها و کمبودهایی است و باید گام به گام با مطالعه و بررسی ارزشیابی و اثربخشی آن در جهت رفع آنها کوشید.

با در نظر گرفتن اینکه پژوهش حاضر بر توسعه ارتقاء سطح دانش کاربردی در زمینه شناخت زلزله و ایمنی در مقابل آن و همچنین شناخت اثرات زیست محیطی یک زلزله ویران گر و کاهش اثرات زیست محیطی آن است، نوع آنرا می توان از نوع علمی کاربردی دانست.

روش تحقیق در این پژوهش، روش نیمه تجربی است که از طریق پیش آزمون و پس آزمون و شبه آزمایشی می باشد .

جامعه آماری این پژوهش کارمندان دانشگاه تهران هستند. نمونه گیری بصورت نمونه گیری تصادفی طبقه ای متناسب با حجم انجام گرفته است. طبق جامعه آماری این تحقیق که ۴۰۰۰ نفر بدون احتساب اعضای محترم هیات علمی دانشگاه می باشد بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۵۱ نفر برای این حجم نمونه انتخاب شد. در این پژوهش آموزش از طریق طراحی یک سایت آموزشی، بوسیله اینترنت صورت گرفت. در این سایت موارد آموزشی به چهار قسمت مفاهیم زلزله، ایمنی زلزله، مفاهیم محیط زیست، و اثرات زیست محیطی زلزله تقسیم شدند و به مخاطبان آموزش داده شد. ابزار گردآوری اطلاعات بر اساس هدف پژوهش پرسشنامه ای محقق ساخته است که روایی آن از روایی محتوایی و برای پایایی از ضریب آلفای کرونباخ که مقدار آن $a=0.73$ بدست آمده استفاده شد.

روش آماری این پژوهش با استفاده از نرم افزار آماری SPSS است و از دو روش آماری توصیفی و استنباطی بوسیله آزمون کولموگراف-اسمیرنوف مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

نتایج نشان می دهد که طبق آزمون های گرفته شده که به صورت شبه آزمایشی پیش آزمون پس آزمون است آموزش چگونگی مواجهه با زلزله و اثرات زیست محیطی آن از طریق اینترنت به صورت معنی داری موجب ارتقاء سطح دانش مخاطبان در این زمینه خواهد شد و نیاز به اینگونه آموزش های اینترنتی جهت افزایش و ارتقاء سطح دانش افراد امری ضروری می باشد.

کلید واژه: اثربخشی آموزش-اینترنت- دانش زیست محیطی - زلزله - محیط زیست - آموزش

محیط زیست

فهرست مطالب

۱- فصل اول.....	۱
۱-۱- بیان مساله.....	۲
۲-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۴
۳-۱- اهداف پژوهش.....	۷
۱-۳-۱- اهداف کلی :.....	۷
۲-۳-۱- اهداف جزئی :.....	۷
۴-۱- فرضیهات پژوهش.....	۷
۵-۱- تعریف مفاهیم اصطلاحات پژوهش.....	۸
۱-۵-۱- اثر بخشی.....	۸
۲-۵-۱- آموزش.....	۸
۳-۵-۱- محیط زیست.....	۹
۴-۵-۱- اینترنت.....	۹
۵-۵-۱- زلزله.....	۹
۶-۵-۱- اثرات زیست محیطی زلزله :.....	۹
۷-۵-۱- دانش زیست محیطی :.....	۱۰
۶-۱- تعاریف عملیاتی.....	۱۰
۱-۶-۱- اثر بخشی :.....	۱۰
۲-۶-۱- آموزش :.....	۱۰
۳-۶-۱- محیط زیست :.....	۱۰

۱۰	..... ایترننت : ۴-۶-۱
۱۱	..... اثرات زیست محیطی زلزله: ۵-۶-۱
۱۱	..... دانش زیست محیطی : ۶-۶-۱
۱۱	..... زلزله : ۷-۶-۱
۱۲	..... فصل دوم ۲-۶-۱
۱۳	..... ۱-۲- پیشینه نظری ۲-۶-۱
۱۳	..... ۲-۲- مقدمه ۲-۶-۱
۱۶	..... ۳-۲- آموزش ۲-۶-۱
۱۷	..... ۱-۳-۲- انواع آموزش (رسمی - غیر رسمی - تصادفی) ۲-۶-۱
۱۷	..... ۱-۱-۳-۲- انواع آموزش رسمی : ۲-۶-۱
۱۸	..... ۲-۱-۳-۲- آموزش غیر رسمی : ۲-۶-۱
۱۸	..... ۳-۱-۳-۲- آموزش تصادفی : ۲-۶-۱
۱۹	..... ۴-۲- آموزش محیط زیست ۲-۶-۱
۲۲	..... ۱-۴-۲- نقش آموزش محیط زیست : ۲-۶-۱
۲۳	..... ۲-۴-۲- هدف آموزش محیط زیست ۲-۶-۱
۲۳	..... ۳-۴-۲- آموزش کارکنان ۲-۶-۱
۲۴	..... ۴-۴-۲- تاریخچه آموزش محیط زیست در ایران ۲-۶-۱
۲۶	..... ۵-۲- سوانح زیست محیطی ۲-۶-۱
۲۶	..... ۱-۵-۲- مقدمه ۲-۶-۱
۲۷	..... ۲-۵-۲- سوانح زیست محیطی چیست ۲-۶-۱
۲۷	..... ۱-۲-۵-۲- طبقه بندی سوانح طبیعی ۲-۶-۱

۲۸	تعریف بحران.....	۳-۵-۲
۲۹	مراحل بحران.....	۱-۳-۵-۲
۳۱	زلزله.....	۶-۲
۳۱	مقدمه.....	۱-۶-۲
۳۱	چرا زلزله رخ می دهد؟.....	۱-۱-۶-۲
۳۳	تاریخچه زلزله در ایران.....	۲-۱-۶-۲
۳۴	تاریخچه زلزله های مرگ بار در ایران :.....	۳-۱-۶-۲
۳۷	تاریخچه زلزله در جهان.....	۴-۱-۶-۲
۴۴	اثرات زیست محیطی زلزله.....	۷-۲
۴۴	مقدمه.....	۱-۷-۲
۴۵	محیط زیست آب و ایمنی آب آشامیدنی.....	۲-۷-۲
۴۶	دفع و تصفیه مواد زائد جامد و پسماند.....	۳-۷-۲
۴۹	لاشه حیوانات و اجساد انسانی.....	۱-۳-۷-۲
۴۹	زباله های پزشکی.....	۲-۳-۷-۲
۵۰	زباله های داخلی و فضولات انسانی.....	۳-۳-۷-۲
۵۱	زباله های ناشی از خرابی ساختمانها.....	۴-۳-۷-۲
۵۲	مواد زائد جامد صنعتی/زباله های خطرناک.....	۵-۳-۷-۲
۵۳	آلودگی خاک.....	۴-۷-۲
۵۴	آلودگی هسته ای.....	۵-۷-۲
۵۸	پوست :.....	۱-۵-۷-۲
۵۸	مغز استخوان و اندامهای لنفاوی.....	۲-۵-۷-۲
۵۸	روده ها:.....	۳-۵-۷-۲

- ۵۹ ..... غدد جنسی : ۴-۵-۷-۲
- ۵۹ ..... دستگاه تنفسی : ۵-۵-۷-۲
- ۵۹ ..... عدسی چشم : ۶-۵-۷-۲
- ۵۹ ..... آسیب و صدمه به معادن و زیر ساختهای معادن ۶-۷-۲
- ۶۰ ..... اکوسیستم : ۷-۷-۲
- ۶۱ ..... آموزش زلزله ۸-۲
- ۶۱ ..... مقدمه ۱-۸-۲
- ۶۸ ..... تاریخچه آموزش زلزله در جهان : ۲-۸-۲
- ۷۶ ..... برنامه آموزش ایمنی زلزله در ایران ۳-۸-۲
- ۷۸ ..... آموزش از راه دور ۹-۲
- ۷۸ ..... مقدمه ۱-۹-۲
- ۷۹ ..... تاریخچه آموزش از راه دور در جهان ۲-۹-۲
- ۸۰ ..... تاریخچه آموزش از راه دور ایران ۳-۹-۲
- ۸۱ ..... شکلهای مختلف آموزش از راه دور ۴-۹-۲
- ۸۱ ..... نسل اول : مدل مکاتبه ای ۱-۴-۹-۲
- ۸۲ ..... نسل دوم : مدل چند رسانه ای یا مولتی مدیا ۲-۴-۹-۲
- ۸۲ ..... نسل سوم : مدل تله آموزش ۳-۴-۹-۲
- ۸۲ ..... نسل چهارم : آموزش انعطاف پذیر ۴-۴-۹-۲
- ۸۳ ..... نسل پنجم : آموزش هوشمند انعطاف پذیر ۵-۴-۹-۲
- ۸۳ ..... آموزش محیط زیست از طریق اینترنت ۱۰-۲
- ۹۱ ..... اثر بخشی ۱۱-۲
- ۹۲ ..... پیشینه پژوهشی ۱۲-۲

۹۲	تحقیقات انجام یافته در داخل کشور.....	۱-۱۲-۲
۹۶	تحقیقات انجام شده در خارج از کشور.....	۲-۱۲-۲
۹۹	فصل سوم.....	۳-۱۲-۲
۹۹	روش پژوهش.....	۳-۱۲-۲
۱۰۰	روش انجام پژوهش.....	۱-۳
۱۰۱	جامعه آماری.....	۲-۳
۱۰۲	حجم نمونه.....	۳-۳
۱۰۲	روش نمونه گیری.....	۴-۳
۱۰۳	ابزار پژوهش.....	۵-۳
۱۰۳	روایی و پایایی پرسشنامه.....	۶-۳
۱۰۳	روایی:	۱-۶-۳
۱۰۴	پایایی	۲-۶-۳
۱۰۵	روش جمع آوری اطلاعات.....	۷-۳
۱۰۵	شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات.....	۸-۳
۱۰۷	فصل چهارم.....	۴-۱۲-۲
۱۰۷	یافته های پژوهش.....	۴-۱۲-۲
۱۰۸	نتایج تحلیل آماری.....	۱-۴
۱۰۹	آمار توصیفی:	۲-۴
۱۰۹	آماره های نمره پیش آزمون مفاهیم زلزله.....	۱-۲-۴
۱۱۰	آماره های نمره پس آزمون مفاهیم زلزله.....	۲-۲-۴

۱۱۲.....	آماره های نمره پیش آزمون ایمنی زلزله.....	۳-۲-۴
۱۱۴.....	آماره های نمره پس آزمون ایمنی زلزله.....	۴-۲-۴
۱۱۶.....	آماره های نمره پیش آزمون مفاهیم محیط زیست.....	۵-۲-۴
۱۱۸.....	آماره های نمره پس آزمون مفاهیم محیط زیست.....	۶-۲-۴
۱۲۰.....	آماره های نمره پیش آزمون اثرات زیست محیطی زلزله.....	۷-۲-۴
۱۲۲.....	آماره های نمره پس آزمون اثرات زیست محیطی زلزله.....	۸-۲-۴
۱۲۴.....	آماره های مجموع نمرات انفرادی در کل پیش آزمون.....	۹-۲-۴
۱۲۶.....	آماره های مجموع نمرات انفرادی در کل پس آزمون.....	۱۰-۲-۴
۱۲۸.....	آمار استنباطی:.....	۳-۴
۱۲۸.....	تعیین نرمال بودن داده ها:.....	۱-۳-۴
۱۳۰.....	سنجش اعتبار آزمون.....	۲-۳-۴
۱۳۱.....	نتایج آزمون الفای کرونباخ.....	۳-۳-۴
۱۳۳.....	آزمون فرضیه ها.....	۴-۳-۴
۱۳۳.....	آزمون فرضیه ۱:.....	۱-۴-۳-۴
۱۳۵.....	آزمون فرضیه دوم:.....	۲-۴-۳-۴
۱۳۷.....	آزمون فرضیه سوم.....	
۱۳۹.....	آزمون فرضیه چهارم:.....	۳-۴-۳-۴
۱۴۱.....	آزمون فرضیه پنجم:.....	۴-۴-۳-۴
۱۴۳.....	آزمون فرضیه ششم:.....	۵-۴-۳-۴
۱۴۶.....	فصل پنجم.....	
۱۴۶.....	نتیجه گیری.....	

- ۱-۵- نتیجه گیری (تحلیل نتایج حاصل از بررسی سوالهای پژوهش)..... ۱۴۷
- ۲-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها..... ۱۴۷
- ۱-۲-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها در پیش آزمون ۱۴۷
- ۲-۲-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها در پس آزمون..... ۱۴۸
- ۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها..... ۱۴۸
- ۱-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد فرضیه اول..... ۱۴۸
- ۲-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد فرضیه دوم ۱۵۰
- ۳-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد فرضیه سوم ۱۵۰
- ۴-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد فرضیه چهارم ۱۵۱
- ۵-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد فرضیه پنجم ۱۵۲
- ۶-۳-۵- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها در مورد میزان همبستگی... ۱۵۳
- ۴-۵- پیشنهادات کاربردی :..... ۱۵۵
- ۱-۴-۵- پیشنهاد هایی در راستای اجرای پژوهش ۱۵۵
- ۱-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه اول :..... ۱۵۵
- ۲-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه دوم : ۱۵۵
- ۳-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه سوم :..... ۱۵۶
- ۵-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه چهارم..... ۱۵۷
- ۵-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه پنجم ۱۵۷
- ۶-۱-۴-۵- پیشنهاد ها در راستای نتایج فرضیه ششم ۱۵۸
- ۵-۵- پیشنهاد های پژوهشی برای تحقیقات آتی..... ۱۵۹
- ۶-۵- محدودیت ها و مشکلات پژوهش..... ۱۵۹

- ۱۶۰ ..... ۷-۵- مشکلات پژوهش
- ۱۶۱ ..... ۶- منابع و مآخذ
- ۱۷۲ ..... ۷- پیوست ها

فهرست جدول ها

- جدول ۱-۲ امور ۱۲ گانه مقابله با بحران (همان منبع) ۳۰
- جدول ۲-۲ زلزله های بین سالهای ۱۹۰۰ تا ۲۰۰۰ در کشورهای مختلف (همان منبع) ۳۹
- جدول ۴-۱ توزیع فراوانی و درصد فراوانی افراد نمونه آماری به تفکیک جنسیت ۱۰۹
- جدول ۴-۲ آماره های نمره پیش آزمون مفاهیم زلزله ۱۱۰
- جدول ۴-۳ آماره های نمره پس آزمون مفاهیم زلزله ۱۱۱
- جدول ۴-۴ آماره های نمره پیش آزمون ایمنی زلزله ۱۱۳
- جدول ۴-۵ آماره های نمره پس آزمون ایمنی زلزله ۱۱۵
- جدول ۴-۶ آماره های نمره پیش آزمون مفاهیم محیط زیست ۱۱۷
- جدول ۴-۷ آماره های نمره پس آزمون مفاهیم محیط زیست ۱۱۹
- جدول ۴-۸ آماره های نمره پیش آزمون اثرات زیست محیطی زلزله ۱۲۱
- جدول ۴-۹ آماره های نمره پس آزمون اثرات زیست محیطی زلزله ۱۲۳
- جدول ۴-۱۰ آماره های مجموع نمرات انفرادی در کل پیش آزمون ۱۲۵
- جدول ۴-۱۱ آماره های مجموع نمرات انفرادی در کل پس آزمون ۱۲۷
- جدول ۴-۱۲ نتایج آزمون کولموگراف-اسمیرنوف ۱۲۹
- جدول ۴-۱۳ جدول سنجش اعتبار آزمون ۱۳۰

۱۳۲	جدول ۴-۱۴ نتایج آزمون کرونباخ
.....	
۱۳۴	جدول ۴-۱۵ جدول آزمون فرضیه ۱.....
۱۳۶	جدول ۴-۱۶ جدول آزمون فرضیه ۲.....
۱۳۸	جدول ۴-۱۷ جدول آزمون فرضیه ۳.....
۱۴۰	جدول ۴-۱۸ جدول آزمون فرضیه ۴.....
۱۴۲	جدول ۴-۱۹ جدول آزمون فرضیه ۵.....
۱۴۳	جدول ۴-۲۰ بررسی نمرات کارکنان در پیش آزمون به تفکیک جنسیت.....
۱۴۳	جدول ۴-۲۱ آزمون کای دو مربوط به جنسیت دانش کارکنان قبل از آموزش.....
۱۴۴	جدول ۴-۲۲ بررسی نمرات کارکنان در پس آزمون به تفکیک جنسیت.....
۱۴۴	جدول ۴-۲۳ آزمون کای دو مربوط به جنسیت دانش کارکنان بعد از آموزش.....

۱- فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- بیان مساله

محیط زیست در سطح جهانی و ملی در معرض تهدیدهای جدی است و این تهدیدها از گرم شدن زمین گرفته تا از دست رفتن تنوع زیستی و انواع آلودگی ها را شامل می شود. هم زمانی ازدیاد بی رویه جمعیت، رشد صنعت و استفاده غیراصولی از منابع طبیعی نتایج ناگواری به وجود آورده و اثرات نامطلوب آن روز به روز حادث شده است که می توان از جمله به تخریب محیط زیست، نابودی جنگل ها و مراتع، تخریب اراضی کشاورزی، آلودگی آب و خاک و هوا، کاهش منابع تولید انرژی و بروز انواع بیماری ها اشاره کرد. به جا است با نگرشی منطقی به محیط زیست ضمن بهره وری بهینه و مستمر از منابع طبیعی در جهت توسعه پایدار از سرمایه های ملی نسل های آینده نیز حفاظت شود در این میان یکی از مهم ترین عوامل تهدید کننده محیط زیست دخالت های انسان است که به خاطر عدم آگاهی و شناخت در این زمینه تاکنون آسیب های جدی به محیط زیست وارد نموده است. بنابراین با افزایش سطح دانش و آگاهی انسان ها می توان گامی مفید و موثر در جهت حفظ محیط زیست برداشت. افراد متخصص، دستیاران و کارشناسان می بایست برای آگاهی از اهمیت محیط زیست و جلوگیری از تخریب آن تربیت شوند چون کار آنها می تواند بطور مستقیم و یا غیر مستقیم بر محیط زیست اثر داشته باشد. (شیبیری، ۱۳۸۹ : ۱۴۳-۱۵۰)

به عنوان یک نتیجه از فعالیتهای انسان ساخته می توان به جنگل زدایی، شهر نشینی، صنعتی شدن و ... اشاره کرد عواملی که کیفیت محیط زیست را تحت تاثیر قرار داده و بقای انسان را در آن مورد تهدید قرار گرفته است. (آنیل کومار^۱، ۲۰۰۴ : ۲).

اما یکی دیگر از مسائلی که زندگی انسان را تحت تاثیر خود قرار داده است حوادث طبیعی و نحوه برخورد انسان با آن است. برای مثال زلزله را می توان نام برد. بطور کلی، حفاظت از محیط زیست جهت دستیابی به اهداف توسعه پایدار ضروری است و در این راستا، مشارکت افراد جهت نیل هرچه سریعتر و مناسب تر به این اهداف نیز ضروری خواهد بود. (رفیعی، ۱۳۸۸ : ۹۵-۱۰۸).

افراد و گروه های اجتماعی باید بتوانند از طریق آموزش، مجموعه ای از ارزشها و علائق به محیط

---

¹ Anil Kumar De

زیست را کسب نموده و انگیزه های لازم را جهت مشارکت فعال در حفاظت و بهبود محیط زیست بدست آورند. آموزش محیط زیست برای افراد متخصص و کارشناس اساسا به معنی جهت دادن به علائق محیط زیستی آنان است. این آموزش می تواند منجر به توسعه و آزمایش طرق جدید حل مسایل، آماده سازی و اشاعه اطلاعات در مورد موضوعات زیست محیطی و شرکت فعالانه در اقدامات پیشگیری و ترمیمی برای بهبود محیط زیست گردد. گروه های شغلی و همه طبقات اجتماعی - اقتصادی که به نحوی از محیط زیست سود می برند، می توانند از طریق آموزش دانش ها، مهارت ها و بینش های ویژه خود را که ممکن است برای حل مسائل محیط زیست موثر باشند و آموزش دیده اند را در این امر شرکت دهند. در این خصوص می توان آموزش برای پیش گیری از خسارت های زمین لرزه های فاجعه بار و تبعات زیست محیطی آن را متذکر شد. باتوجه به زلزله خیز بودن ایران تمامی افراد می بایست نسبت به تبعات آن آگاهی های لازم را برای مواجهه با این سانحه در زمان قبل و بعد از آن داشته باشند. تلفات جانی و خسارت اقتصادی و تبعات زیست محیطی از نتایج این سوانح می تواند باشد. با گذشت هر دهه سطح خسارت ها به طور چشمگیری افزایش می یابد. بنابراین می بایست برای کاهش اثرات چنین سوانحی گام برداشت. آموزش همگانی و آگاهی مردم از ریسک زلزله در شکل گیری شیوه واکنش جامعه در برابر زمین لرزه نقش مهمی را ایفا می کنند. همانطور که می دانیم بشر همواره در طول زندگی خود، در حال فراگیری و کسب دانش بوده است. (رابین اسپنس، ۸۹).

امروزه فناوری اطلاعات با همه تحولات و تاثیراتش در تمامی عرصه های علوم، یکی از ضروری ترین ابزارها در صحنه آموزش محسوب می شود. (صدقپور، میرزایی، ۱۳۸۷ : ۷۷-۸۷). با گسترش فناوری، مقوله آموزش نیز از آن بی بهره نمانده و گام به گام با فناوری ها هماهنگ و تقویت گردیده است؛ بدیهی است که برای زندگی در جامعه پیشرفته امروز که اطلاعات با سرعت در حال تغییر و پیشرفت است، انسان بی خبر از این تغییرات انسانی بی ثبات و جدا مانده از جامعه محسوب می شود. از طرف دیگر با افزایش جمعیت، جامعه نمی تواند پاسخگوی تمامی افراد در زمینه آموزش باشد؛ بنابراین باید راهبردی یافت که با کم ترین هزینه، آموزش برای همگان میسر و قابل دسترس باشد لذا آموزش از طریق فضای مجازی اینترنت می تواند یکی از موثرترین روشهای

آموزش در این زمینه دانست. یادگیری الکترونیکی ترکیبی به عنوان یک ساز و کار جدید بر استفاده متنوع و گسترده از روش های یادگیری تاکید دارد. (ذوالفقاری، ۱۳۸۹ : ۳۹۸-۴۰۹).

بسیاری از روانشناسان تربیتی معتقدند که شرایط یادگیری باید چنان سازماندهی شود که هر فراگیر بر اساس توانایی خود به فعالیت و یادگیری بپردازد. (ذوالفقاری، ۱۳۸۷ : ۱۰۰-۱۰۹). آموزش از راه دور به ویژه به کمک رایانه پاسخی مناسب به این نیاز محسوب می شود که این خود یکی از مزایای غیر قابل انکار این شیوه آموزش به شمار می رود. بدیهی است که اینگونه آموزش هنوز هم دارای نقص ها و کمبودهایی است و باید گام به گام با مطالعه و بررسی ارزشیابی آن در جهت رفع آنها کوشید. (شاه بیگی، ۱۳۹۰ : ۴۷-۵۷).

در نتیجه مساله اصلی ما انتخاب آموزشی فراگیر و موثر، در زمینه ایمنی در مقابل زلزله و به حداقل رساندن آسیبهای جانی و مالی و همچنین تخریب محیط زیست منطقه زلزله زده توسط افراد ساکن آن مناطق و امداد گران است و با در نظر گرفتن پیشرفت های فناوری و اطلاعات می توان از این فناوری، به مانند ابزاری برای آموزش در این زمینه استفاده کرد تا با به حداقل رساندن هزینه های تدریس و آموزش و از میان برداشتن ابعاد زمان و مکان به بهترین نحو، مخاطبان را آموزش داد.

۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش

بحران طبیعی که بدنبال یک سانحه طبیعی مانند سیل، زلزله، آتشفشان و ... می تواند بوجود آمده و گسترش یابد، قادر است تلفات جانی و خسارات مالی و زیست محیطی شدیدی به همراه داشته باشد. میزان این خسارات و تلفات به شدت سانحه و میزان آسیب پذیری جمعیت خسارت دیده بستگی دارد. بخش عمده این خسارات و خطر پذیری، ناشی از ساختارهای ضعیف ساخت بشر است که متأسفانه ضعف فراوانی در این بخش وجود دارد. بطور طبیعی این پرسش مطرح می شود که چرا جوامع ما قادر به کاهش اثرات چنین سوانحی نبوده اند. پاسخ به این پرسش بسیار پیچیده و دشوار است. شرایط اجتماعی و اقتصادی در کنار آموزش همگانی و آگاهی مردم از ریسک زلزله در شکل گیری شیوه واکنش جامعه در برابر زمین لرزه نقش مهمی را ایفا می کنند. (رابین اسپنس، ۱۳۸۹)